

Nazwa przedmiotu

BIOLOGIA I EKOLOGIA

1. Wydział: **Inżynierii Środowiska i Geodezji**
2. Kierunek studiów: **Inżynieria Środowiska**
3. Rodzaj i stopień studiów: **studia I stopnia, inżynierskie, stacjonarne**
4. Kategoria przedmiotu: **Podstawowy**
5. Nazwa przedmiotu: **Biologia i ekologia**
6. Rok studiów **1**, semestr **1**
7. Liczba godzin ogółem: **60**, liczba punktów ECTS **5**
8. Liczba godzin wykładów **30**, liczba godzin ćwiczeń **30**
9. Prowadzący: **dr inż. Aleksy Gałka**
10. Forma zaliczenia: egzamin
11. Cel przedmiotu.

Celem kursu jest przedstawienie funkcjonowania organizmów w środowisku przyrodniczym a następnie przedstawienie czynników ekologicznych, zasad działania organizmów, opis podstawowych jednostek systematycznych oraz przedstawienie typologii siedlisk i głównych metod ich badania.

Przedmiot konieczny jest dla opanowania umiejętności nieodzownych do przeprowadzania analiz i ekspertyz ekologicznych oraz ocen oddziaływania na środowisko.

12. Wymagane wiadomości (przedmioty poprzedzające): Chemia, Techniki ochrony środowiska.
13. Streszczenie programu (główna zawartość):

Budowa i funkcjonowanie organizmów. Związki organiczne ich funkcje i znaczenie. Sposoby odżywiania się organizmów, przemiany metaboliczne Fotosynteza i oddychanie.

Obieg pierwiastków w przyrodzie. Ekologia stosowana i jej powiązanie z inżynierią środowiskową. Czynniki ekologiczne. Stosunki socjalne w biocenozie. Ekologia gatunku i populacji, tolerancja ekologiczna organizmów. Typologia siedlisk i metody ich badania - fitosocjologiczne, florystyczne i typologiczne.

14. Program przedmiotu z rozplanowaniem godzinowym.

- Wykłady (30 godz.)

1. Wstęp - nauki biologiczne i pokrewne. Rozwój dyscypliny - osiągnięcia techniki, fizyki i chemii w służbie biologii.	2 godz.
2. Budowa i funkcjonowanie organizmów. Organizm a środowisko	2 godz.
3. Związki organiczne - białka, tłuszcze, węglowodany, enzymy, hormony, kwasy nukleinowe, witaminy - funkcje i znaczenie	2 godz.
4. Sposoby odżywiania się organizmów - autotrofia i heterotrofia, przemiany metaboliczne - anabolizm i katabolizm	2 godz.
5. Fotosynteza i oddychanie. Obieg azotu i węgla w przyrodzie	2 godz.
6. Genetyka - dziedziczenie - prawo Mendla. DNA i RNA	2 godz.

7.	Ekologia stosowana i jej powiązanie z inżynierią środowiskową. Miejsce ekologii w naukach biologicznych - poziomy organizacji żywej materii	2 godz.
8.	Ekosystem jako podstawowa jednostka ekologiczna, funkcjonalna. Struktura ekosystemu - poziomy pokarmowe	2 godz.
9.	Ekologia gatunku i populacji, tolerancja ekologiczna organizmów. Stosunki socjalne w biocenozie	2 godz.
10.	Czynniki ekologiczne. Czynniki energetyczne - światło i ciepło, budżet energetyczny, wymagania cieplne organizmów, temperatury zasadnicze, okres wegetacji. Znaczenia wody w produkcji biomasy.	2 godz.
11	Bilans wodny rośliny - pobieranie, przewodzenie, transpiracja. Działanie nadmiaru i niedoboru wody.	2 godz.
12	Współczynnik transpiracji i określanie potrzeb nawodnieniowych. Powietrze jako czynnik ekologiczny	2 godz.
13	Znaczenie biopierwiastków. Obieg węgla, azotu i fosforu w przyrodzie	2 godz.
14	Gleba i organizmy glebowe, mikroflora, mikro i mezo-fauna. Charakterystyka fitocenoz. Gatunki charakterystyczne i dominujące, granice tolerancji	2 godz.
15	Typologia siedlisk i metody ich badania - fitosocjologiczne, florystyczne i typologiczne	2 godz.

- Ćwiczenia (30 godz.)

1.	Budowa i funkcja komórki i tkanek roślinnych	2 godz.
2.	Morfologia i anatomia korzenia i pędu. Funkcje korzenia (pobieranie i przewodzenie wody i soli mineralnych). Funkcje łodygi	2 godz.
3.	Liść - budowa morfologiczna, anatomiczna. Transpiracja, asymilacja	2 godz.
4.	Kwiaty, nasiona, owoce. Budowa i znaczenie	2 godz.
5.	Przegląd systematyczny świata roślinnego	2 godz.
6.	Charakterystyka plechowców: bakterie, glony, grzyby, porosty - odżywianie, występowanie, znaczenie gospodarcze	2 godz.
7.	Organowce - znaczenie gospodarcze i funkcje w ekosystemie	2 godz.
8.	Charakterystyka jednoliściennych	2 godz.
9.	Charakterystyka dwuliściennych	2 godz.
10.	Przegląd wybranych rodzin i gatunków roślin 1.	2 godz.
11	Przegląd wybranych rodzin i gatunków roślin 2.	2 godz.
12	Modyfikacje morfologiczne i anatomiczne różnych typów ekologicznych roślin	2 godz.
13	Rośliny wskaźnikowe	2 godz.
14	Oznaczanie gatunków roślin i sporządzanie zielnika	2 godz.
15	Oznaczanie typu siedliska	2 godz.

15. Zalecana literatura:

1. Praca zbiorowa pod red .J. Wiśniewskiej – Dubieleckiej – Biologia PWRIL W-wa 1992
2. Adam Pałczyński, Zbign. Podbielkowski, Ben. Polakowski – Botanika PWN W-wa 1995
3. Lucjan Motyka - Ekologia Roślin PWRIL 1962
4. Jozef Prończuk - Podstawy ekologii rolniczej PWN 1982
5. Krystyna Falińska - Ekologia Roślin PWN W-wa 1996
6. Charles J. Krebs - Ekologia PWN W-wa 1996
7. Aulay Mackenzie Andy S.Ball Sonia R.Virdee - Ekologia PWN 2000

16. Uzyskane umiejętności:

Przedmiot pozwala na uzyskanie umiejętności dotyczących zasad funkcjonowania przyrody i układów ekologicznych oraz oddziaływania organizmów na środowisko i środowiska na organizmy. Student uzyskuje umiejętności rozpoznawania podstawowych siedlisk.

17 Opublikowany dorobek prowadzących przedmiot

1. Nagawiecka H., Gałka A. 1974.: Przebieg temperatury gleb ornych w okresie wegetacji. Roczn.Nauk Rol. ser.F, t.78,z.4.
2. Skoczeń S.,Nagawiecka H.,Boroń K.,Gałka A.1976.: The Influence of Mole Tunnels on Soil Moisture on Pastures. Acta Theriologica vol.21,38.
3. Janowski B.,Gałka A.,Kostuch R.1992.: Biologiczna ocena skutków melioracji użytków zielonych na przykładzie wybranych obiektów górskich i podgórszych. Zesz.Nauk.AR Kraków, nr.260, Kraków .
4. Gałka A. 1994.: Kształtowanie się zbiorowisk roślinnych i poziomu wody gruntowej na odwodnionym torfowisku niskim Mogiła-Lesisko koło Krakowa Zesz. Nauk.A.R. Wrocław, z.246, s.57-62.
5. Gałka A.,Szmigiel A. 1995 Wpływ przedsięwziętych zabiegów uprawowych na wilgotność gleby,powierzchnię asymilacyjną liści i plon ziarna pszenicy ozimej. Agrometeorology of the Cereals. Poznań 1995, IMIGW Warszawa,163-166.
6. Gałka A., Janowski B. 1996.: Oddziaływanie melioracji na kształtowanie się składu florystycznego i produkcje biomasy w ekosystemach trawiastych doliny Czarnego Dunajca. Przegląd Naukowy Wydz. Inż. Środ. SGGW, zeszyt 10, 77-84.
7. Gałka A., Góra E. 1996.:Rozwój masy korzeniowej dwóch odmian pszenicy ozimej na tle stosunków wilgotnościowych gleby lessowej. Wyd. SGGW Wydz.Mel. i Inż. Środowiska Wybrane problemy przyrodniczo-rolniczych podstaw inżynierii środowiska, s. 39-46.
8. A.Gałka 1999.:The reduction of the negative environmental impact of agricultural production. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Prace z Zakresu Nauk Rolniczych i Leśnych t. 87, s 205-211.
9. E.Góra, A.Gałka, M.Pitzalis, C.Lorenzetti 1999: Porównanie cech ekologicznych wybranych odmian pszenicy na podstawie wskaźnika heliologicznego. Zesz. Nauk. AR Kraków nr 355, Inżynieria Środowiska z.19, s.9-22.
10. A.Gałka J.Zarzycki 1999.: Zmiany w użytkowaniu i szacie roślinnej na odwodnionym torfowisku niskim Mogiła Lesisko w Nowej Hucie. W; Rola użytków zielonych i zadrzewień w ochronie środowiska. Międzynarodowa konferencja naukowo-techniczna.81-93.
11. Gałka A., Zarzycki J. 2002: Czynniki ograniczające wzrost roślin na zrehabilitowanych osadnikach byłych KZS „SOLVAY”, W: Wpływ antropopresji

na środowisko przyrodnicze. Wyd. AR Kraków, Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych. 63-67.

12. Gałka A., Zarzycki J. 2002: Zmiany funkcji użytków zielonych na tle przekształceń gospodarczych w otoczeniu zbiornika Czorsztyn – Niedzica. W: Wpływ antropopresji na środowisko przyrodnicze. Wyd. AR Kraków, Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych. 69-76.